

**164. Kisvárda, TV-torony III.  
(Kiskert-dűlő, TV toronytól É-ra)  
(KÖH 44486)**

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) **Ő?, A, Ú**

2011. május 10–13. között kisebb kutatást végeztünk a fent nevezett területen, mert az itt lévő dombhátról 2007-ben került elő egy, a késő avar korba sorolható kisszíjvég. Az ásatással ennek előkerülési helyét szeretnénk volna átvizsgálni, hogy megállapíthassuk, hogy van-e a területen temető? A rövid ásatás felemás eredménnyel zárult. Temetőnek ugyan nem akadtunk a nyomára, ellenben egy ugyanebbe a korszakba sorolható teleprészet látott napvilágot. Összesen 10 objektum került elő. Ezek közül egy újkori, egy talán őskori(?), a többi pedig a már említett korszakba sorolható. Az ásatás legérdekesebb lelete az egyik gödör alján előkerült ép edény.

JAKAB ATTILA

**165. Kiszombor, 62. sz. (51. lelőhely)  
(KÖH 44187)**

(Csongrád megye) **B**

A Móra Ferenc Múzeum 2011. november 17. és december 1. között halastóépítéshez kapcsolódó földmunkálatok során régészeti megfigyelést végzett. A lelőhely Kiszombortól DK-re, az Óbébai út két oldalán fekszik, alakja Ny–K-i irányú, elnyúlt, enyhe sarlóformát mutat. DK-i szélével az itt húzódnó magaspartra simul. Az építési folyamatok (gátemelés és humuszolás) mindvégig az egykori Porgány-ér völgyében, az árterületen belül zajlottak, a lelőhelytől közvetlenül DK-re. A régészeti megfigyelés alkalmával bejártuk az érintett magaspart területét. A kikopott lucernában, jó látási viszonyok között nagy mennyiségű bronzkori kerámiát lehetett megfigyelni. Kirajzolódott, hogy a lelőhely a valóságban a nyilvántartás szerinti kiterjedéséhez képest K-i irányban kb. 150 m-rel hosszabb, az itt található gazdasági épületek (tsz) miatt azonban K-i szélét pontosan nem lehetett meghatározni.

BEDE ÁDÁM

**166. Kocsola, Pusztaszentegyházi-dűlő  
(KÖH 22968)**

(Tolna megye) **Kö**

Kocsolától ÉK-re, a Pusztaszentegyházi-dűlőben Wosinsky Mór, majd az 1960-as években Mészáros Gyula, ill. Torma István azonosított egy középkori egyházas helyet. 1997-ben a Túr-vízbe ÉNy felől folyó ér forrásától ÉNy-ra fekvő, két – mára vízmentes – patakág által közrefogott dombhat magasabb, É-i részén, kb. 20×20 m nagyságú területen sok, viszonylag apró tégl- és embercsontdarabot találtam, ami a templom helyére utal. 2011. május 2-án a templom helyén sűrű búzavelest találtam, a faluhelynek csak a K-i oldalát tudtam bejárni.

K. NÉMETH ANDRÁS

**167. Komádi, Falu-sziget II.**

**(KÖH 62286)**

(Hajdú-Bihar megye) **U, R, Sza, I**

A Komádi 29, Falu-Sziget II., más néven Boncos-tanya nevű régészeti lelőhely a Komádi–Furta műúttól K-re, a két település között, kb. félúton található. Magyarhomorog közigazgatási határától az időszakosan vízállásos Falusziget-ér választja el, melynek Ny-i magaspártján terül el az ÉNy–DK-i kiterjedésű, több korszakú lelőhely. A tervezett gázvezeték nyomvonala és védőövezete a lelőhely középső részén fut végig ÉK–DNy-i irányban. A feltárást a Hajdú-Bihar Megyei Múzeumok Igazgatósága 2011. november 9–18. között végezte el. A lelőhelyet legelő fedte, szikes talaja az elmúlt hónapok csapadégmentes időjárása miatt nagyon keményre száradt, a lelőhelyet ÉK felől határoló Falusziget-ér pedig kiszáradt, medre gyalogosan is könnyűszerrel átjárható volt. A megelőző régészeti feltárást során 752 m<sup>2</sup> nagyságú területet humuszoltunk le, amin belül 314 m<sup>2</sup> volt a feltárt terület. A 0,8–1,2 m-es humusztakaró eltávolítása után sárgásbarna, rögökben felszakadó, sókiválásos, szikes felszín kaptunk, melyen több sötétebb foltot észleltünk. Összességében 14 objektumot tártunk fel, melyekhez 23 stratigráfiai egységet csatoltunk és dokumentáltunk. A helyszínen tett megfigyelések és a fémdetektoros leletfelderítés eredményei alapján több régészeti korszakban is laktak a területet.

Legkorábban az őskorban telepedtek meg a lelőhelyen, azon belül is a *középső neolitikumban*, amit egy hosszúkás, keskeny, szűk mély gödör képviselt. Interpretálása a kutatásban nem egyértelmű, az ilyen típusú objektumokat egyesek áldozógödörként, mások nehezekes szövőszék tartógödörként tartják számon, de legvalószínűbbnek a cserzőgödörként való értelmezése tűnik.

Feltártunk továbbá egy rendkívül leletgazdag, viszonylag kisebb méretű gödröt. Hamus betöltéséből számos kiegészíthető edény töredéke került elő, bontása során pedig jól látszódtott, hogy a gödörben valamiféle égetést végeztek, ugyanis körben a gödör oldalfala is erősen faszenes, hamus volt. A benne talált kerámiatöredékek alapján a *korai rézkorba (tiszapolgári kultúra)* keltezhető.

A következő települési réteget a római császárkori *szarmata* népességhez köthető nagy méretű gödör képviseli, melynek szinte beton keménységűre tömörödött betöltéséből rengeteg (több zsáknyi) vesszőlenyomatos, illetve elsimított felületű tapasztástöredéket mentettünk meg. Valószínűleg egy leégett, majd eldőzerolt épület romjait tölték bele egy tereprendezés során a nagy méretű gödörbe. A szarmaták megtelepedésének másik nyoma egy kisebb méretű, földbe mélyített épület, valamint 2 nagyobb méretű gödör volt, mindkettőben 1-1 újabb gödörszerű lemélyüléssel. Ezeknek a betöltése is erősen patiosos volt, sok összeégett salakkal, ami akár ipari tevékenységre is utalhat. A római császárkori szarmata népesség temetkezéseit is sikerült megfogni a feltárt terület kis mérete ellenére. Lepelbe csavart halottjaikat a Falusziget-ér felől levő, a patak medre felé eső domboldalba ásták, D–É-i tájolású sírgödörökbe. A szikes talaj és a gyakran vízjárta domboldal sajnos nem kedvezett a csontok és az elhunytak mellé helyezett használati tárgyak állapotának. Bár a sírokat valószínűleg nem rabolták ki, a feltárt 4 csontváz meglehetősen hiányos volt, az üvegpaszta gyöngyök, vaskések és egyéb tárgyak pedig szinte a felismerhetet-

lenségig szétmállottak. Mellékletei alapján az a női temetkezés érdemel figyelmet, amelybe egy bronzdrótból hajlított ívfibula kengyelét, egy korrodálódott vaskést, valamint néhány üvegpasztagyöngy mellett egy medálként használt, átfűrt, valamint deréktájon egy ép római ezüstpénzt helyeztek.

Három objektumban nem találtunk leletet, ezek közül kettőnek a formája sem árulkodott esetleges funkciójáról, ezért ezeket egyelőre ismeretlen korúnak minősíthetjük. A harmadik objektum, egy keskeny árok, közvetlenül a Falusziget-ér mellett, azzal párhuzamosan futott. Funkciója világos: a mocsártól való elhatárolás. Kora azonban lelet híján kérdéses. Talán a szarmatákhoz köthető, de bizonyossággal nem állíthatjuk ezt sem.

BOCSI ZSÓFIA

### 168. Komárom, Brigetio (KÖH 78565)

(Komárom, Esztergom megye) Ró

A Komárom–Ács Vízmű Kft. 2011. október 11-én jelentette, hogy a Komárom-Szőny, Kállay Ödön parkban (hrsz. 4003/13), a Széchenyi út mellett lévő kórházi parkolóban, a horgásztohoz vezető út K-i oldalán ásott É–D-i irányú szennyvízvezeték nyomvonalában faragott követ találtak.

A helyszínre kiérkezve megállapítottuk, hogy egy szarkofág K–Ny-i irányban fekvő lábujjáról van szó, amelynek a nagy részét a rajta átmenő 300 mm-es eternicső lehelyezésekor letörték. Géppel rábontottunk a ládára, melynek azonban csak az előlapja és az alja maradt meg. A láda betöltését a helyén nem lehetett bontani, mivel élő villanyvezeték volt mellette. Kiemelés után a benne lévő földet kibontottuk, de abban csak újkori beásás maradványait, kevert földet találtunk. Csont, vagy egyéb melléklet nem volt a ládában. A szarkofágtörödéket beszállítottuk az Igmándi erődben lévő római kőtárba.

A bontás során felmerülő gépi- és kézi földmunkát és a szállítását a nyomvonalat ásó, bejelentő VIZÁK Kft. szolgáltatta.

SZÁMADÓ EMESE

### 169. Komárom-Szőny, Brigetio katonavárosa (Bokréta u. 12/B) (KÖH 52725)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A Komárom-Szőny, Bokréta u. 12/B szám alatti ingatlanon (hrsz. 5313/I) létesítendő garázs és tároló sávalapjának kézi földmunkáinál a komáromi Klapka György Múzeum a régészeti megfigyelést 2011. június 22-én elvégezte.

A 0,5 m széles sávalap gépi kitermelésénél, a nyomvonal aljában, keményre döngölt, sóderes réteget találtunk, alatta sárga homok alapozással. A réteg a teljes nyomvonalon megtalálható volt. Ezt a réteget, a sávalap K-i részén, É–D-i irányú falomladék vágta ketté. Feltevésünk szerint a katonavárosban lévő, nagyjából ÉNy–DK-i irányú utcáról van szó. A jelenséget dokumentáltuk, s mivel az építkezés nem érintette, ezért további rábontást nem tartottunk szükségesnek.

Munkatársak: Borhy László és Bartus Dávid régészek, Simon Bence régésztechnikus.

SZÁMADÓ EMESE

### 170. Komárom-Szőny, Brigetio legiós tábora (KÖH 52716)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A Komárom–Ács Vízmű Kft. 2011. július 22-én értesített arról, hogy a MOL-lakótelepen lévő Alapy Gáspár Szakközépiskolánál vízvezeték-meghibásodás történt, melynek elhárítása érdekében az érintett szakaszt azonnal ki kellett ásni. A kijávitást azonban részben új nyomvonalon kell megoldaniuk, ezért kéri a segítségemet. Az épületkomplexum É-i, Varga József utcai része előtt, a kerítésen belül haladó, K–Ny-i nyomvonal és a két É–D-i lekötés kiásását augusztus 24-én végezték, régészeti szakfelügyelet mellett.

Az árkokban két római falszakasz, illetve a nyomvonal aljában, az egyik fal K-i oldalán, egy 0,8 m-en nyomon követhető sóderes réteg, a metszetalakban két rövidebb, átégett, patiosos réteg, valamint egy tegulás réteg jelentkezett.

SZÁMADÓ EMESE

### 171. Komárom-Szőny, Vásártér (KÖH 28518)

(Komárom-Esztergom megye) Ró

A szőnyi Vásártéren 1992 óta zajló ásások 20. ásatási idejében 2011. június 27. és 2011. július 22. között, 20 munkanapon folytak az ELTE BTK Ókori Régészeti Tanszéke és a komáromi Klapka György Múzeum együttműködésében, Komárom város Önkormányzatának és a Nemzeti Kulturális Alapnak az anyagi támogatásával.

A feltárások célja a 1992 óta folyamatosan kutatott városnegyed utcarendszerének, valamint közműhálózatának, ezen belül is csatornarendszerének, valamint az ún. I. *insula* épületei D-i folytatásának, esetleges záródásának kutatása volt. Ennek érdekében 2011-ben összesen 224 m<sup>2</sup> felületen, 14 szelvényt nyitottunk ki. Az eredményeket ennek megfelelően két nagyobb részre (utca- és csatornahálózat; I. *insula* D-i traktusa) bontva lehet összefoglalni.

*Utca, udvar és csatornahálózat*

*Utca*

A J13 és K13 szelvényekben – ahogyan az várható volt – megtaláltuk az útfelületet. A 2010-ben tett megfigyeléseknek megfelelően<sup>34</sup> az út mindkét szélén idén is megállapíthattuk, hogy az utat agyagpadka (agyagos felület, „járda”) kísérte. Az út tegulákkal és kavicsokkal keményre döngölt, a kőlapokkal burkolt, legkésőbbi fázist megelőző felületét átvágtuk, és alatta, az alapozásban elkülönítettünk egy apró tegulás-kavicsos réteget, tőle K-re pedig egy nagy tegulás és nagy köves betöltést. Alatta és tőle K-re a barna agyagos földréteg jelentkezett. A bontásban ezen a szinten megálltunk. A 2009–2010-ben és az idén kibontott útfelülettel együtt most már 24,5 m hosszan vált ismertté az ún. I. sz. *insulát* K-i oldalról határoló, többszörösen megújított, É–D-i vonalvezetésű út.

34 RKM 2010, 264–265.